

El concepte de neutralitat de la xarxa i la tensió entre regulació pública i autoregulació privada de les xarxes¹

JOAN BARATA

Vicedegà i professor de dret de la comunicació de la Facultat de Comunicació Blanquerna-Universitat Ramon Llull

JoanBM3@blanquerna.url.edu

Resum

El concepte de neutralitat de la xarxa s'ha convertit avui dia en un dels eixos de qualsevol debat sobre la regulació de la xarxa i els continguts, serveis i aplicacions que hi circulen. Per dir-ho d'una manera molt sintètica, es tracta d'un concepte vinculat a la garantia d'un cert nivell d'obertura en el funcionament de la xarxa a internet, i al·ludeix a la manera en què els ISP poden (o no) condicionar l'accés o la comunicació recíproca mitjançant internet entre usuaris finals i subministradors de continguts, serveis i aplicacions.

Paraules clau

Neutralitat de la xarxa, comunicacions electròniques, regulació, interès públic, autoregulació.

Abstract

Today, the concept of network neutrality has become one of the key aspects in any debate regarding the regulation of the internet and the content, services and applications it carries. Summarising considerably, this is a concept related to the guarantee of a certain level of openness in the functioning of the network on the internet and alludes to the way in which ISPs can (or can't) affect access or reciprocal communication via the internet between end users and suppliers of content, services and applications.

Keywords

Network neutrality, electronic communications, regulation, public interest, self-regulation.

1. Introducció

El concepte *neutralitat de la xarxa* (NX) s'ha convertit avui dia en un lloc comú i en un dels eixos de qualsevol debat sobre la regulació de la xarxa i els continguts, els serveis i les aplicacions que hi circulen. Semblaria, en principi, que cada cop que ens referim a la NX al·ludim a un concepte sobre el significat del qual hi ha un consens entre juristes, economistes i especialistes en tecnologia. Tanmateix, el cert és que no és necessàriament així. És força probable que en qualsevol discussió dedicada a aquesta matèria la noció de partida per a cadascuna de les parts que hi intervinguin pugui ser diferent, condicionant, com és obvi, l'anàlisi duta a terme. En conseqüència, la primera qüestió que està oberta als debats sobre la NX és la relativa al significat mateix.

Si fem un esforç per allunyar-nos-en i trobar una noció mínima i comuna de NX, susceptible de ser acceptada per part de qualsevol persona que participi en aquest debat, podrem convenir, d'entrada, que es tracta d'un concepte vinculat a la garantia d'un cert nivell d'obertura en el funcionament de la xarxa d'internet. En realitat, i aquesta és una primera consideració conceptual important, haurem d'admetre que la idea de neutralitat no s'aplicaria pròpiament a les xarxes enteses com a infraestructures físiques, sinó a internet com a plataforma concreta que permet accedir a serveis, continguts i aplicacions. El concepte de NX incideix, doncs, en els termes i les condicions a través dels quals determinats actors o intermediaris d'internet

tenen la capacitat d'assolir el seu destinatari final, situat en un dels acabaments de la xarxa esmentada. I no es tractaria de qualsevol terme o condició, sinó d'aquells sobre els quals els proveïdors d'accés a internet (*internet service provider*, ISP) tenen, alhora, la capacitat tecnològica d'influir-hi. En definitiva, la idea de NX al·ludeix a la manera en què els ISP poden (o no) condicionar l'accés o la comunicació recíproca a través d'internet entre usuaris finals i subministradors de continguts, serveis i aplicacions.

Convé advertir que és difícil trobar una xarxa o una plataforma de distribució que sigui estrictament neutral. És evident que sobre qualsevol sistema d'aquestes característiques hi incideixen elements estructurals, tecnològics o, fins i tot, econòmics, que marquen una mena, si es vol, de *pecat original*, atorgant, doncs, d'entrada, més capacitat d'intervenció a uns operadors que a d'altres. Penseu, per exemple, en els debats sobre els drets d'accés, d'interconnexió i de desagregació de bucle local propis dels serveis de veu fixa, o en el cas extrem de les xarxes ferroviàries. Si és així, una visió estrictament neutral del funcionament d'internet com a plataforma de comunicació en els termes abans ressenyats suposaria que els usuaris finals haurien d'estar en condicions d'accedir a absolutament qualsevol subministrador a unes velocitats i amb uns nivells de qualitat exactament idèntics. Així mateix, una gestió de la xarxa estrictament neutral per part dels ISP obligaria a tractar de la mateixa manera qualsevol paquet, amb independència que es tracti de serveis amb un elevat valor afegit o d'un mer virus o *spam*.

Si assumíssim aquest punt de partida, entendríem com a no neutral i, per tant, contrari a la idea de *neutralitat de la xarxa*, qualsevol acció dels ISP orientada a bloquejar virus, *spam* o a impedir la congestió de la xarxa, així com, per exemple, l'oferta per part dels serveis d'internet basats en l'obtenció, per part de l'usuari final, de més velocitat o capacitat de la seva connexió a internet com a contraprestació del pagament d'una tarifa més elevada.

Aquesta visió estrictament igualitària de la NX, que va ser formulada al principi per Tim Wu, un dels primers autors que han tractat la matèria, ha estat ja força apartada del debat actual, si bé s'obren qüestions controvertides no resoltes respecte d'aquesta qüestió, com la dels nivells de qualitat de connexió oferts a l'usuari final.²

En qualsevol cas, i tractant de delimitar uns elements definitòris mínims, veiem com la idea de NX incideix, essencialment, en els termes en què els ISP intervenen en els intercanvis i en les comunicacions que es produeixen entre, d'una banda, els usuaris finals i, de l'altra, els operadors que utilitzen la plataforma d'internet per subministrar tot tipus de serveis i de continguts. Si això és així, una actitud favorable a la NX suposaria entendre la necessitat de garantir que la intervenció dels ISP en el trànsit assenyalat no obstaculitzarà indegudament aquests intercanvis (ja sigui donant prioritat a uns subministradors respecte d'altres, o bloquejant o fent molt difícil l'accés a determinades ofertes). Ara bé, quan ens trobem davant d'una obstaculització indeguda, és a dir, davant d'un abús de la posició *natural* de domini que qualsevol ISP té sobre tot el que circula per la xarxa? Si fem atenció al debat actual, veurem que l'abús esmentat podria produir-se, hipotèticament, a través de possibles acords dels ISP amb subministradors de continguts o aplicacions per tal de prioritzar-los en el seu accés per part d'usuaris finals, o simplement de decisions directament adoptades per part dels ISP de prioritzar aquells serveis respecte dels quals tenen un determinat interès econòmic (penseu, per exemple, en els casos de concentració vertical). Aquest és, certament, el nucli dur del debat sobre la NX.

D'altra banda, és obvi que hi hauria d'altres formes de gestió no neutral dels paquets que circulen per la xarxa que plantejarien igualment problemes des del punt de vista de la protecció d'un determinat nivell de NX: pensem en el supòsit que per part dels ISP es dugui a terme una inspecció i una restricció de determinats continguts sobre la base de criteris netament *editorials*, és a dir, fent prevaldre continguts d'una determinada tendència ideològica davant d'altres, bloquejant continguts originats en determinats països, etc.

2. La *neutralitat de la xarxa* com a part de la tensió entre autoregulació i regulació pròpiament dita

La gestió d'internet, és a dir, les condicions i la velocitat d'accés als continguts, als serveis i a les aplicacions, així com les característiques tècniques de la connexió a internet que en per-

meten la utilització òptima, estan en bona mesura en mans dels ISP. Aquest és un punt de partida fonamental per entendre correctament la resta d'elements del debat sobre l'aproximació reguladora a la neutralitat de la xarxa. Dit d'una altra manera, els poders públics no tenen la capacitat tècnica de controlar i de fiscalitzar directament el que succeeix a la xarxa d'internet, almenys pel que fa a les qüestions ressenyades.

Des d'un punt de vista econòmic i tecnològic, la xarxa podria certament autoregular-se sobre la base dels acords i, en definitiva, del joc de pesos i de contrapesos que articula la complexa cadena de valor que hi ha a internet com a plataforma de distribució. A través de la xarxa, hi circula un valor econòmic elevat mitjançant un gran nombre d'intermediaris. I la veritat és que hi ha la possibilitat clara que qualsevol d'aquests intermediaris, inclosos els ISP, pretenguin treure profit de la seva posició i imposar determinades condicions, o fins i tot oferir un tracte especial a canvi d'una contraprestació o de privilegiar-ne els interessos econòmics concrets. Si acceptem aquest sistema d'autocomposició d'interessos, caldrà assumir també el risc cert que l'usuari final no pugui accedir als serveis, a les aplicacions i als continguts que esculli en estricta igualtat de condicions i sobre la base d'una autèntica llibertat de decisió, sinó que això estarà en mans dels diferents intervinents de la cadena de valor i, particularment, tot i que no exclusivament, dels ISP. I dic de forma no exclusiva atès que és evident que d'altres actors, com els grans portals o motors de cerca, tenen una capacitat evident per incidir en els termes en què un determinat usuari final acaba accedint a un determinat contingut o a una aplicació.

Certament, es pot argumentar que qualsevol dels operadors presents a la xarxa presumiblement tindria l'incentiu econòmic d'oferir als usuaris finals la més àmplia gamma de continguts i de serveis sense cap limitació, i que en darrera instància existirà sempre la garantia de la lliure competència, la qual els ha de permetre canviar de proveïdor. No obstant això, i sens perjudici de les dificultats que aquest darrer element planteja i sobre les quals no podem entrar aquí, no hi ha cap evidència, a data d'avui, que aquest incentiu realment existeixi, o almenys concorri en tots els casos. La presència de competidors directes, la necessitat d'evitar congestions en què determinats interessos en surtin perjudicats, o bé la posició de *debilitat* en què es poden trobar certs actors nous, són factors que poden tenir –i, de fet, tenen– un paper clau en supòsits actuals de gestió no neutral de les xarxes. Penseu, en aquest sentit, en el cas de Comcast als Estats Units, en què aquesta companyia de cable va bloquejar tècnicament la descàrrega de continguts audiovisuals a través de BitTorrent, tenint en compte que la companyia tenia la seva pròpia oferta de continguts de pagament, o en les dificultats que en l'actualitat té qualsevol usuari d'una xarxa de banda ampla de telefonia mòbil per utilitzar-la per fer trucades gratuïtes a través d'una plataforma tipus Skype.

Per tant, si acceptem com a hipòtesi factible (la qual cosa sembla raonable) el fet que els ISP no tindran sempre, ni necessàriament, l'incentiu de gestionar neutralment les seves xarxes, es pot entendre com a clau una intervenció reguladora pròpia-

ment dita per garantir aquesta neutralitat. És més, en termes d'incentius econòmics, resulta plausible el fet que els qui han de realitzar una inversió forta en xarxes que permetin posteriorment prestar serveis d'accés a internet aspirin a tenir un cert poder respecte de la seva gestió, a obtenir el màxim rendiment econòmic de les capacitats tècniques que els proporcionen, així com, en darrera instància, a obtenir el seu *tros de pastís* en relació amb el valor econòmic que circula a través d'aquestes xarxes.

A partir d'aquí, cal introduir-hi diversos matisos. En primer lloc, cal insistir que no tan sols els ISP tenen la capacitat d'alterar la gestió de la xarxa d'acord amb un seguit de paràmetres de neutralitat. Segons s'ha advertit ja, grans portals i motors de cerca conformen, en certa mesura, una mena de *hub* imprescindible en el direccionament i el redireccionament del trànsit de la xarxa, sobre la base de criteris i d'algorismes que no resulten ni comprensibles ni transparents per a l'usuari final. Si això és així, és obvi que el paper d'intermediació que els correspon no és gens irrellevant en termes de *regulació del trànsit* i, per això, constitueixen una baula imprescindible en la garantia de la plena llibertat de moviments i d'elecció per part dels usuaris de la xarxa. No obstant això, el debat sobre la garantia de certs principis en l'àmbit dels operadors esmentats encara està força eclipsat pel de la NX pròpiament dita.³ En segon lloc, cal advertir també que la matèria assenyalada està limitada a un àmbit molt concret, el de l'accés per part de l'usuari final a una oferta diversa de continguts i d'aplicacions, sense que hi hagi un grau inacceptable de discriminació o, simplement, de bloqueig en relació amb determinades parts. La pregunta que hem de plantejar-nos és si el poder dels ISP en la matèria d'accés és l'únic àmbit que resulta problemàtic en termes de gestió no neutral de la xarxa. Pensem, per analitzar-ne tan sols un exemple, en la possibilitat que, per part dels ISP, es pugui *vendre* a tercers informació rellevant sobre el funcionament de la xarxa i el comportament dels usuaris que permeti optimitzar l'ús d'una aplicació determinada respecte d'altres. Per tant, una anàlisi i un estudi complet i detallat sobre possibles comportaments no neutrals i no acceptables per part dels ISP requereix, segurament, d'una comprensió molt més àmplia del funcionament de la xarxa, i del seu paper i les seves capacitats, per la qual cosa cal prendre consciència de les limitacions de l'enfocament actual.

En tercer lloc, cal insistir que el debat sobre la NX no és tan sols un debat econòmic que es mogui exclusivament en l'àmbit de la defensa de la lliure competència al mercat. Tal com s'ha advertit anteriorment, la NX pot presentar també un vessant clar de control de continguts i, per això, d'incidència en l'exercici del dret fonamental a la llibertat d'expressió i d'informació. Dit d'una altra manera, determinades modalitats de comportament no neutral dels ISP (i no solament d'aquests operadors) poden consistir en l'*obertura dels paquets* transportats amb la finalitat de seleccionar els continguts que finalment arriben al consumidor final sobre la base de criteris d'orientació política, subjecció a determinats límits en matèria sexual, tipus de llenguatge emprat o, fins i tot, origen geogràfic i lingüístic. És evident que en aquests supòsits ens trobaríem clarament da-

vant la censura privada de continguts. Si acceptéssim aquesta pràctica, la totalitat dels fluxos expressius que circulen per la xarxa deixarien de subjectar-se, si fos el cas, a normes jurídiques pròpiament dites, per posar en mans dels gestors de la xarxa la funció de regulació de la lliure expressió i la lliure circulació de la informació. Un escenari, com ho podeu suposar, absolutament indesitjable en termes democràtics.

Finalment, cal assenyalar que la resposta reguladora a la manca de neutralitat de les xarxes (en els termes en què aquesta noció s'ha descrit aquí), és a dir, la regulació *pública* i *externa* envers els efectes indesitjats d'una simple autoregulació operada entre les diferents baules de la cadena de valor, no ha estat fins ara detalladament caracteritzada de manera consensuada. És a dir, el fet que es pugui arribar a un acord sobre la necessitat de garantir un cert nivell d'obertura i de neutralitat en la manera a través de la qual internet permet subministrar i accedir a continguts, serveis i aplicacions, no tancaria per si mateix el debat, ja que a continuació caldria identificar amb claredat quins serien els instruments reguladors més idonis a aquest efecte.

Malgrat que no podem tampoc entrar aquí a fons en una matèria tan important i tan extensa, cal assenyalar, en primer lloc, que una de les primeres qüestions que cal plantejar és fins a quin punt les normes vigents en matèria de dret de la competència (sobretot en relació amb les limitacions als abusos de posició dominant al mercat), així com en matèria de protecció dels drets fonamentals a la llibertat d'expressió i d'informació, són suficients per legitimar una prohibició de determinats comportaments en el si d'internet, d'acord amb el que s'ha assenyalat fins ara. Una altra qüestió fonamental a discernir, essencialment per part dels juristes, té a veure amb la naturalesa jurídica mateixa de la neutralitat de la xarxa: és un dret de qualsevol ciutadà, susceptible de ser exercit enfront de tercers d'acord amb els sistemes propis de garantia de qualsevol dret? És, per contra, un principi de la regulació de les xarxes, que ha de ser respectat per part del legislador i de l'Administració en exercici de les seves potestats? Seria un simple criteri rector o un objectiu no estrictament vinculant, que es trobaria, en darrera instància, vinculat als criteris polítics que en cada moment i en relació amb diversos tipus de xarxes i de serveis es puguin articular, atenent, així mateix, a paràmetres com els incentius i el nivell concret d'inversió existent?

3. Mesures reguladores vinculades amb la protecció de la neutralitat de la xarxa

La primera qüestió que val la pena tractar amb més deteniment té a veure amb quelcom que ha estat apuntat al principi d'aquest text: la vinculació del debat de la NX a la qualitat del servei prestat, especialment pel que fa a una possible discriminació dels preus pagats per l'usuari final en funció de l'amplada de banda utilitzada i la rapidesa de l'accés. Sembla clar que en la mesura que ens trobem davant una matèria no directament

vinculada als subministradors de continguts i a les aplicacions, sinó als acords als quals directament puguin arribar els ISP amb els consumidors finals, la qüestió no entraria dins del nucli dur dels debats actuals sobre la NX. Tanmateix, això no vol dir que no tingui cap relació amb la qüestió, en la mesura en què els nivells de qualitat condicionen, en darrera instància, les possibilitats que gaudeixi dels serveis prestats pels diferents subministradors que operen a internet. Així doncs, una disminució de la qualitat de la prestació del servei d'accés pot acabar donant lloc a una situació en què els consumidors finals no poden gaudir de determinades aplicacions o serveis. En aquests casos, semblaria insuficient una justificació basada en el fet que "qui més paga, més bon servei rep", perquè en realitat el que succeiria seria una limitació efectiva de les condicions d'accés i, en última instància, de l'obertura de la xarxa d'internet com a plataforma de distribució. Això explica, per exemple, que d'entre les accions extremadament tímides de la Unió Europea en la matèria hi hagi, no obstant això, una previsió específica en l'apartat 3 de l'article 22 de la Directiva sobre servei universal de comunicacions electròniques (Directiva 2009/136/CE, de 25 de novembre), en la qual s'atorga als reguladors nacionals la possibilitat d'imposar determinats nivells de qualitat del servei en aquells casos en què hi hagi el risc que se'n produeixi una degradació significativa, amb les conseqüències anteriorment referides.

En segon lloc, un element regulador fonamental en matèria de NX és el relatiu a la transparència. Aquest element presentaria un doble vessant clar: d'una banda, sembla necessari que els usuaris finals coneguin, almenys, els criteris de gestió del trànsit que els ISP apliquen en relació amb la seva pròpia xarxa. D'altra banda –i segurament la més important–, la transparència s'hauria de vincular, així mateix, al subministrament d'informació per part dels ISP cap a la resta d'operadors, de manera que puguin desenvolupar els continguts, les aplicacions i els serveis que s'adaptin millor a les característiques i al trànsit de les xarxes en cada moment, optimitzant-ne així l'ús i evitant, en la mesura que fos possible, situacions de col·lapse o d'estrangulament. Considerada aïlladament, la transparència potser semblaria una mesura molt simple, i fins i tot molts la donarien per suposada. No obstant això, i tal com s'ha assenyalat, el que realment succeeix dins del trànsit d'una determinada xarxa no està exposat al públic ni als reguladors, per la qual cosa la imposició, correctament detallada i articulada per a la seva aplicació i compliment efectius, del deure de fer públiques i accessibles les capacitats i les maneres de gestionar el trànsit a les xarxes, se'ns presenta com una mesura realment important en matèria de NX (en qualsevol dels seus sentits) i un punt de partida imprescindible per discutir mesures reguladores més intenses o específiques.

Aquesta és, de fet, la primera de les directrius reguladores inclosa a l'*Open Internet Order* recentment aprovada per part de la *Federal Communications Commission* (FCC) i publicada oficialment el 21 de setembre, abans que entrés en vigor el 20 de novembre de 2011. Convé advertir que el debat sobre la ne-

cessitat d'aprovar una normativa que garanteixi un determinat nivell de NX a la banda ampla nord-americana ha format part de les discussions polítiques dels darrers anys, i, de fet, la FCC havia fet ja alguns passos en aquest àmbit⁴ i havia adoptat fins i tot una resolució notòria en el conegut com a "cas Comcast" anteriorment esmentat.⁵ Doncs bé, la regulació finalment elaborada per part de la FCC parteix de l'establiment d'una obligació general de transparència, no necessàriament precisa quant a l'abast específic, però "saludada" pel conjunt d'actors presents en el debat com a positiva.

En tercer lloc, sembla obvi que el bloqueig injustificat de serveis, de continguts i d'aplicacions, que impedeix, per tant, accedir a una part de l'oferta present a internet, resultaria inacceptable d'acord amb paràmetres –cal insistir-hi– que no tan sols es refereixen a la defensa de la lliure competència al mercat, sinó a la idea mateixa de la protecció de la lliure expressió a internet. És diferent la qüestió de l'abast del terme "injustificats" que acabem d'utilitzar, cosa que ens obre la porta a les qüestions vinculades a la gestió del trànsit a la xarxa. En aquesta mateixa línia, la decisió de la FCC assenyalada prohibeix tant bloquejar injustificadament continguts i aplicacions com discriminar-los de manera no raonable.

En aquest àmbit, adquireix una rellevància especial la idea de gestió raonable de les xarxes per tal d'evitar-ne la congestió o la circulació de continguts que són clarament "nocius", entenent, en tot cas, aquesta idea de nocivitat en termes exclusivament tècnics. És evident, en aquest sentit, que la detecció i l'eliminació o la no-priorització de *spam*, virus i altres formes d'escombraries cibernètiques entrarien dins de les capacitats atribuïbles a un ISP i fins i tot podrien ser-li exigibles en termes d'obligació de manteniment de les diferents rutes per les quals viatjaran els continguts "legítims" de la xarxa. No és tan clara, tanmateix, la manera a través de la qual, si escau, s'hauria de redactar i d'articular la regulació corresponent en aquest àmbit: quin seria el marge de llibertat de decisió dels ISP? Seria exigible una proporcionalitat estricta en el sentit d'aplicar la mesura tecnològica que sigui menys discriminatòria independentment del seu cost? Com es vincula aquest "principi" amb un hipotètic deure d'inversió en la construcció i del manteniment de xarxes eficients? Les respostes a les preguntes anteriors poden condicionar, en gran manera, l'efectivitat de les mesures que cal adoptar, i fins i tot incidir en els incentius d'inversió dels titulars de les xarxes. En el cas de la decisió de la FCC, els termes excessivament genèrics, ambigus i poc restrictius per mitjà dels quals s'habilita els ISP per tal que puguin prendre decisions en aquest terreny han donat lloc a un bon nombre de crítiques per una part dels diferents operadors.

Una altra qüestió d'interès que hem de plantejar és fins a quin punt una regulació hipotètica de la NX ha de ser, alhora, tecnològicament neutral. És a dir, hem d'aplicar i d'exigir els mateixos criteris de neutralitat a totes les xarxes, siguin fixes o mòbils, independentment dels nivells de competència i d'eficiència assolits i independentment dels incentius a la inversió existents? Més concretament, seria sostenible en l'actualitat

imposar a les xarxes mòbils que actualment s'estan desenvolupant i s'estan desplegant obligacions estrictes en matèria de neutralitat (tal com, d'altra banda, succeeix als Països Baixos,⁶ mentre als Estats Units la FCC s'hi nega categòricament)? D'altra banda, hem de tractar per igual les xarxes d'ús domèstic i comercial i les xarxes que permeten accedir a internet en punts crítics i intensius en termes d'interès general, com ara espais públics, aeroports, determinades infraestructures, etc.? Aquesta és una qüestió especialment delicada i rellevant, vinculada directament al futur desenvolupament de xarxes de nova generació en els nostres entorns immediats i que, en bona mesura, queda pendent de resoldre.

Finalment, una darrera qüestió d'interès es basa en la possibilitat que les capacitats acceptables de gestió de la xarxa per part dels ISP incloguin algun tipus de capacitat de discerniment i de bloqueig davant determinats continguts que poguessin ser considerats "nocius", no ja en termes tècnics, sinó de legalitat. Pensem, per exemple, en continguts delictius o que vulnerin la legislació en matèria de propietat intel·lectual. Aquest és, certament, un debat important i actual, en la mesura que els poders públics, davant les dificultats d'"assolir" bona part dels responsables dels continguts que circulen a la xarxa, poden sentir la temptació d'acudir a "la darrera milla" i imposar als ISP facultats d'inspecció i de control que els poders públics difícilment poden exercir actualment de manera directa. Crec, tanmateix, que la mesura esmentada consisteix a convertir els ISP en garants i controladors de la legalitat dels continguts suposa atribuir-los una càrrega desproporcionada tant des del punt de vista del contingut com de les conseqüències lògiques: és a dir, si acceptem que els ISP no són neutrals respecte de la licitud dels continguts que transporten, els haurem d'atribuir, aleshores, algun tipus de responsabilitat en el cas que facilitin l'accés i la distribució d'algun contingut il·lícit. Cal insistir que l'experiència demostra que aquest és un escenari molt temptador per als poders reguladors, especialment amb relació a la protecció de la propietat intel·lectual. Tanmateix, resultaria clarament desproporcionat i trencaria amb els termes en què fins ara s'ha vinculat l'exercici efectiu de llibertats artístiques i expressives amb l'exercici de responsabilitats jurídiques.⁷

Notes

1. Article elaborat en el marc del projecte de recerca *Communications, Regulation and the Public Interest*, de la Facultat de Comunicació Blanquerna (URL).
2. Vegeu WU, T. "Net Neutrality, Broadband Discrimination". *Journal of Telecommunications and High Technology Law*, Vol. 2, p. 141, 2003.
3. Sobre aquestes qüestions, vegeu PASQUALE, F. "Internet Non-discrimination Principles: Commercial Ethics for Carriers and Search Engines". [En línia]. *The University of Chicago Legal Forum*, 2008. <www.stanford.edu/dept/law/ipsc/pdf/pasquale-frank.pdf>
4. Es pot trobar una explicació mínimament detallada d'aquesta evolució a l'article de LAGUNA DE PAZ, J. C. "Internet en un cruce de caminos: ¿neutralidad o gestión razonable de las infraestructuras? *Civitas Revista Española de Derecho Administrativo*. Núm.141, 2009, pàg. 43 i s. Cal tenir en compte, també, que, prèviament, l'autoritat canadense de regulació de les comunicacions havia adoptat també una decisió ben interessant en relació amb la matèria. Vegeu, concretament, la *Review of the Internet Traffic Management Practices of Internet Service Providers*, adoptada per la *Canada Radio-Television and Telecommunications Commission*, el 21 d'octubre de 2009: <www.crtc.gc.ca/eng/archive/2009/2009-657.htm>.
5. Vegeu la decisió de la FCC sobre aquesta matèria, adoptada l'1 d'agost de 2008 (FCC 08-183).
6. El 22 de juny de 2011, el Parlament dels Països Baixos va aprovar una llei en virtut de la qual, entre altres aspectes, s'imposava als prestadors de serveis de comunicacions electròniques mòbils de banda ampla no bloquejar, discriminar o imposar el pagament d'un preu addicional en la utilització del servei d'internet per efectuar trucades de veu i/o imatge tipus Skype. Es tracta, certament, d'una legislació molt avançada respecte de la regulació existent a la resta de la Unió Europea, i que contrasta vivament amb el to caut i genèric amb què el 19 d'abril de 2011 la Comissió Europea havia elaborat la seva comunicació adreçada al Parlament Europeu, el Consell, el Comitè Econòmic i Social, i el Comitè de les Regions sobre "The open internet and net neutrality in Europe" (COM (2011) 222 final). Així mateix, la decisió dels Països Baixos d'apostar per una regulació estricta en matèria de defensa de la NX ha estat objecte de crítica per part de la vicepresidenta de la Comissió i responsable de l'Agenda Digital Europea Neelie Kroes, en la mesura en què s'allunya de la posició de *wait and see* patrocinada actualment per part de les institucions de la Unió.
7. Sobre la necessitat de pensar en nous esquemes reguladors en aquesta matèria (incloent-hi l'anomenada coregulació), resulta indispensable l'obra de MARSDEN, Ch. *Net Neutrality: Towards a Co-Regulatory Solution*. Nova York: Bloomsbury Publishing, 2010. Disponible a <papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1533428>.